

EL LLENGUATGE

Els tràngols de la fortuna

29/XII/1982

Es vocabularis de barbarismes solen incloure les formes castellanes «trance» i «percance», les quals, efectivament, se senten algun cop en el llenguatge col·loquial. Però potser seria més adequat d'incloure-hi les formes arbitràries catalanitzades «tranç» i «percanç», que amb l'aparença de catalanitat indiscutible que els confereix aquesta grafia amb ç aconseguen de tant en tant d'esmunyir-se impunement en els nostres textos. Tal com ja s'ha sovint assenyalat, els castellanismes més perillosos són aquells als quals una adaptació a les característiques morfològiques de la nostra llengua permet de passar desapercebuts, si més no, sense que llur condició espúria sigui tan manifestament evident. Vet aquí, doncs, dos mots a evitar, tant si revesteixen la forma castellana original com si han estat adaptats al català.

No sembla que existeixi, en català, cap mot que correspongui —etimològicament, volem dir— a la forma castellana «trance», encara que Coromines diu que probablement es relaciona amb el nostre verb *trençar*. Cal cercar els seus equivalents, per tant, en d'altres famílies de mots. El més adequat és segurament *trànsit*, que no hi té cap relació etimològica malgrat la forma. Un dels significats que li atribueix el Diccionari Fabra és «moment crític», que és efectivament el sentit amb què més sovint s'utilitza aquella forma castellana. Els diccionaris bilingües també proposen, com a equivalent català de «trance», la forma *tràngol*, que en principi és un terme mariner, «mar moguda», però que s'usa molt en sentit figurat. També s'usa el mot «trance» per a designar certs estats d'èxtasi o d'hipnosi, que poden ésser designats amb aquests noms. Però la Gran Enciclopèdia ja recull (marcat amb un asterisc, com a mot del francès) el terme *transe*, propi de la metapsíquica, que designa més pròpiament aquest estat.

Existeix, en canvi, en català, una família de mots que correspon a la del mot «percance» del castellà: la que formen el verb *percaçar* (derivat de *caçar*), els noms *percaç*, *percaçament* i *percaçeries* i la loc. prep. *a la percaça de*. *Percaç* pot convenir, en tots els casos, com a equivalent de «percança», però amb els significats amb què generalment s'usa aquest mot, és segurament preferible de recórrer a *conratemps* o bé a *revés*, *accident*, *desgràcia*, o fins i tot *tràngol*.

Albert Jané